

Thương mại hóa công nghệ theo mô hình Thung lũng Silicon tại Việt Nam

Ngày 18.10.2013, tại Hà Nội, Bộ KH&CN đã tổ chức Lễ khởi động Đề án thương mại hóa công nghệ theo mô hình Thung lũng Silicon tại Việt Nam. Đây là sự kiện có ý nghĩa đối với hoạt động KH&CN nói chung, hoạt động thương mại hóa công nghệ nói riêng của nước nhà. Với sự hỗ trợ từ các chuyên gia đến từ Thung lũng Silicon Hoa Kỳ, hy vọng Đề án sẽ góp phần mở ra một trang mới cho hoạt động KH&CN của đất nước.

Vài nét về Thung lũng Silicon Hoa Kỳ

Thung lũng Silicon là trung tâm công nghệ cao của Hoa Kỳ, kéo dài từ phía Nam San Francisco của bang California đến phía Nam San Jose. Nằm trong Thung lũng Silicon còn có thành phố Palo Alto, ngôi nhà của Đại học Stanford nổi tiếng thế giới.

Thung lũng Silicon là cái nôi của ngành công nghiệp sản xuất con chip tại Hoa Kỳ, với các công ty máy tính nổi tiếng hàng đầu thế giới như Intel, HP và nhiều hãng khác. Thung lũng Silicon được toàn thế giới biết đến như một biểu tượng cho ngành công nghiệp công nghệ cao của Hoa Kỳ, và cả các khu vực khác trong nước, bao gồm New York, nơi vẫn được coi là thị trường tài chính của thế giới. Ngày nay, Thung lũng Silicon được hiểu là một “văn hoá” - văn hoá tự lập, tự tạo dựng tương lai của giới trẻ, năng động, nhiều đam mê và nhiều hoài bão. Những con người ở đây mong muốn thay đổi diện mạo của thế giới, mỗi cá nhân trong đó đều *tự cho mình* có khả năng gây dựng như Facebook, Google... Một cách tự nhiên, họ tạo ra một môi trường cạnh tranh lành mạnh, thúc đẩy lẫn nhau cùng phát triển. Và cũng chính họ đã thu hút các nhà đầu tư tới đây, tạo ra một thị trường, nơi mà các công nghệ gặp gỡ với các nhà đầu tư mạo hiểm để được tài trợ, kết hợp lại với nhau và trở thành những doanh nghiệp khởi nghiệp (start up) với mức tăng trưởng phi mã. Do đó, Thung lũng Silicon đã trở thành biểu tượng cho một *văn hóa kích thích* bởi công nghệ đổi mới và tăng trưởng không ngừng, có tầm nhìn xa và toàn diện. Đó cũng là một chu trình bất tận, thế hệ này tự tạo ra những thế hệ kế tiếp, thành công tiếp nối thành công và các đổi mới dẫn đường đến những công nghệ cao cấp hơn.

Hiện tại, Thung lũng Silicon Hoa Kỳ sau khi hình

Một góc Thung lũng Silicon Hoa Kỳ

thành được hơn nửa thế kỷ đang bắt đầu một giai đoạn mới, giai đoạn Chính phủ can thiệp vào quá trình phát triển một cách tự giác.

Chúng ta đều biết Silicon Valley đã tạo ra những thành công rực rỡ của Hoa Kỳ, nhưng ẩn dấu đằng sau những thành công đó là: 1- Tỷ lệ rất lớn các start up đã thua lỗ và phá sản; 2- Phần lớn các start up đều trong lĩnh vực công nghệ điện tử, một số ít là các công ty sản xuất phần cứng và phần mềm; 3- Các start up chủ yếu tập trung ở các bang như California, New York, Texas và Massachusetts.

Không chỉ riêng Hoa Kỳ và các quốc gia như Ấn Độ, Trung Quốc, Hàn Quốc, phong trào thương mại hóa công nghệ đang *bành trướng* mạnh mẽ trên thế giới, mặc dù thành quả ở mỗi quốc gia là khác nhau. Năm 2012, trong một khảo sát về thực trạng phát triển và ứng dụng công nghệ ở các quốc gia trên toàn cầu, ông James Manyika, Giám đốc Công ty tư vấn

chiến lược Mckinsey & Company đã cảnh báo Chính phủ Hoa Kỳ “toàn thể giới đang cạnh tranh mãnh liệt để tạo ra môi trường kinh doanh và cơ chế pháp lý thuận lợi để thu hút được các doanh nghiệp sản xuất có ứng dụng công nghệ trong khi Hoa Kỳ chưa thực sự nỗ lực trong vấn đề này như các quốc gia khác”.

Nhận thức được công nghệ sản xuất của Hoa Kỳ đang suy thoái vì cạnh tranh lao động giá rẻ của các quốc gia đang phát triển, Tổng thống Barack Obama đã phê duyệt một chương trình có tên gọi “Startup America” để tuyên dương, truyền cảm hứng và kích thích các doanh nghiệp đã tăng trưởng cao trên cả nước. Chính sách tập trung vào 5 vấn đề: 1) Mở cửa tiếp cận nguồn vốn để thúc đẩy các doanh nghiệp khởi nghiệp tăng trưởng; 2) Kết nối các cố vấn và đào tạo doanh nhân; 3) Giảm rào cản và đề xuất Chính phủ hỗ trợ doanh nhân nhiều hơn nữa; 4) Đẩy mạnh đổi mới sáng tạo từ “phòng thí nghiệm ra thị trường” với những công nghệ đột phá; 5) Mở ra các cơ hội thị trường trong các ngành công nghiệp như y tế, năng lượng tái tạo, giáo dục.

Đối với một quốc gia vẫn còn nghèo như Việt Nam thì việc nghiên cứu những thành công và hạn chế của Thung lũng Silicon Hoa Kỳ là điều rất bổ ích. Điểm mấu chốt của vấn đề hiện nay là, chúng ta không phải chỉ cần “tầm sư học đạo” mà phải tìm cách để tham dự được vào sân chơi công nghệ của Silicon Valley Hoa Kỳ. Chính vì vậy mà Bộ KH&CN đã phê duyệt thực hiện Đề án Thương mại hóa công nghệ theo mô hình Thung lũng Silicon tại Việt Nam, với hy vọng tạo ra những bước đột phá trong quá trình thương mại hóa công nghệ ở Việt Nam.

Mô hình Thung lũng Silicon tại Việt Nam

Đề án thương mại hóa công nghệ theo mô hình Thung lũng Silicon tại Việt Nam có mục tiêu cơ bản là tạo ra một hệ thống gồm các start up được đào tạo để nâng cấp chính sản phẩm của mình, được các cố vấn truyền đạt bí quyết kinh doanh tư vấn trong chương trình thúc đẩy khởi nghiệp nhằm thu hút vốn đầu tư mạo hiểm để xây dựng hệ thống doanh nghiệp KH&CN thành công.

Trên thực tế, ở Việt Nam cũng đã xuất hiện những mô hình hoạt động tương tự Thung lũng Silicon ở mức tự phát, đó là trường hợp Công ty cổ phần thương mại đầu tư và Phát triển công nghệ quốc tế (IDT) - một đơn vị hoạt động trong lĩnh vực đào tạo, công nghệ và đầu tư tài chính; hay BTIC - một trung tâm công nghệ thuộc Tổng công ty xuất nhập khẩu Bình Dương.

Mô hình hoạt động của IDT hay BTIC có khá nhiều

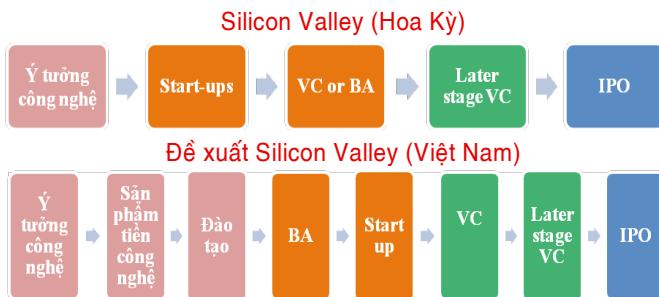

điểm tương đồng với Thung lũng Silicon, đặc biệt là ở 2 “mắt xích” vô cùng quan trọng là tổ chức thúc đẩy kinh doanh (BA - Business Accelerator) và Quỹ vốn đầu tư mạo hiểm (VC - Venture Capital). IDT đã đầu tư vào nhiều dự án/công ty khởi nghiệp trong lĩnh vực công nghệ, tiêu biểu như: Công ty cổ phần trò chơi giáo dục trực tuyến Egame - đơn vị tiên phong trong lĩnh vực game giáo dục tại Việt nam; Dự án học làm giàu (www.hoclamgiau.vn)... Sự thành công của các công ty/dự án này có thể coi là ví dụ minh họa rõ nét về sự kết nối giữa các ý tưởng sáng tạo, khát khao khởi nghiệp với nhà đầu tư (diễn hình như Công ty Egame, với sự đầu tư và hỗ trợ của IDT, sau gần 5 năm hoạt động đã đưa ra được sản phẩm game giáo dục *Chinh phục vũ môn* gây được tiếng vang và có chỗ đứng trên thị trường).

BTIC được sáng lập bởi ông Đỗ Hoài Nam, Chủ tịch kiêm Tổng giám đốc Emotiv System, đồng tác giả của phát minh thiết bị đọc não người mang tên Emotiv EPOC năm 2009 từng gây tiếng vang lớn trong giới công nghệ toàn cầu. BTIC được ví như đường băng để các công ty khởi nghiệp trong ngành công nghệ có thể cất cánh trong tương lai. Chức năng của BTIC là nhằm thu hút và hỗ trợ các ý tưởng khởi nghiệp bằng cách cung cấp nguồn vốn ban đầu cho các công ty công nghệ và cùng họ phát triển ý tưởng kinh doanh. BTIC còn hỗ trợ các chi phí khác như không gian văn phòng, hạ tầng cơ sở công nghệ thông tin, tiếp thị, kế toán, pháp lý và cả lương bổng... Quy mô tối đa trong hai năm đầu hoạt động của BTIC sẽ thu hút từ 20-25 công ty khởi nghiệp với vốn đầu tư khoảng 100.000 USD/công ty/năm, tương đương từ 2 triệu đến 2,5 triệu USD/năm. Nguồn vốn này được hỗ trợ từ Becamex, các nhà đầu tư tư nhân, nhà đầu tư nước ngoài, quỹ đầu tư mạo hiểm... Hiện có 4 công ty khởi nghiệp đầu tiên đang được BTIC tuyển chọn, trong số đó có Kleii, một công ty khởi nghiệp với dịch

vụ lưu trữ và đồng bộ hóa dữ liệu trên môi trường điện toán đám mây.

Qua nghiên cứu và phân tích về Silicon Valley của Hoa Kỳ, chúng tôi đã rút ra những kinh nghiệm để áp dụng vào thực tế Việt Nam. Nhóm nghiên cứu đề xuất mô hình Silicon Valley của Việt Nam so sánh với Thung lũng Silicon của Hoa Kỳ (biểu đồ 1):

Biểu đồ 1: Silicon Valley Hoa Kỳ và đề xuất mô hình Silicon Việt Nam

So sánh hai mô hình trên cho thấy, Silicon Valley của Hoa Kỳ chỉ cần 5 bước, thậm chí 4 bước vì một số start up không cần qua BA mà vẫn đáp ứng được yêu cầu của Quỹ đầu tư mạo hiểm. Ở Việt Nam, với nền giáo dục còn mang nặng tính lý thuyết, phần nào thiếu thực tiễn, nếu chỉ dựa vào sinh viên tốt nghiệp các trường đại học sẽ thấy họ không đủ kiến thức, đặc biệt là kiến thức tài chính, quản trị, marketing, luật... Do đó, nhóm nghiên cứu đề xuất mô hình gồm 8 bước trong đó đặc biệt chú trọng đến khâu đào tạo, và bắt buộc phải qua BA thì mới được công nhận là start up, sau đó mới có thể nhận được vốn môi từ Chính phủ hoặc từ nhà đầu tư mạo hiểm (Angel Investors), sau đó mới tìm đến các Quỹ đầu tư mạo hiểm và thuyết trình ý tưởng kinh doanh nhằm gây vốn làm nhiều lần để phát triển doanh nghiệp của mình. Biểu đồ 2 chỉ rõ tiến trình của “thương mại hóa công nghệ theo mô hình Thung lũng Silicon tại Việt Nam”.

Thương mại hóa công nghệ theo mô hình Thung lũng Silicon tại Việt Nam sẽ tạo ra môi trường thu hút chất xám thông qua xây dựng hệ thống BA. Hệ thống này bao gồm các doanh nhân thành đạt, các nhà đầu tư mạo hiểm thành công, các chuyên gia công nghệ đến từ Silicon Valley (Hoa Kỳ). Trong giai đoạn 2013-2014, sẽ thực hiện một chương trình đào tạo hỗ trợ khởi nghiệp cho học viên là các doanh nghiệp khởi nghiệp tiềm năng tại Việt Nam do các chuyên gia giàu kinh nghiệm đến từ Thung lũng Silicon Hoa Kỳ hướng dẫn; tổ chức Ngày khởi nghiệp; thành lập quỹ đầu tư xã hội dành cho ươm tạo doanh nghiệp khởi nghiệp tại Việt Nam với tên “Quỹ khởi nghiệp Việt Nam”; hỗ trợ gọi vốn đầu tư trong và ngoài nước

Biểu đồ 2: tiến trình thương mại hoá công nghệ theo mô hình Thung lũng Silicon tại Việt Nam

cho một số doanh nghiệp tiềm năng; giới thiệu doanh nghiệp khởi nghiệp tiềm năng của Việt Nam tiếp cận các quỹ đầu tư mạo hiểm, mạng lưới tổ chức đào tạo hỗ trợ khởi nghiệp tại Hoa Kỳ.

Dự kiến, sau giai đoạn đầu được Chính phủ hỗ trợ, Thung lũng Silicon Việt Nam sẽ tự lập, tự phát triển với sự tham gia của các nhà đầu tư tư nhân trong và ngoài nước và các doanh nghiệp. Các doanh nghiệp đã thành công sẽ kích thích các doanh nghiệp mới khởi nghiệp về triển vọng và tương lai, đồng thời thu hút thêm được nguồn vốn đầu tư mới. Với tất cả sự nỗ lực của Chính phủ, các bộ/ngành, sự hỗ trợ của các chuyên gia đến từ Thung lũng Silicon Hoa Kỳ, trong tương lai không xa, chúng ta có thể nhìn thấy những thành quả từ mô hình thương mại hóa công nghệ theo Thung lũng Silicon tại Việt Nam ■

(Nhóm Đề án thương mại hoá công nghệ theo mô hình Thung lũng Silicon tại Việt Nam)